

MASARYKOVA UNIVERZITA

CHCEME SI POROZUMĚT A DOMLUVIT SE

MANUÁL 2 (ČÁST A)

PRO VÝUKU ČEŠTINY ŽADATELŮ
O MEZINÁRODNÍ OCHRANU

Ivana Rešková
Magdalena Pintarová

BRNO 2008

Publikace vznikla v rámci projektu **EQUAL 2/28;CZ.04.4.09/5.1.00.4/0106 Proč mají zůstat stranou?** Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Manuál ověřovali lektoři: Jan Rumian, Ludmila Pařilová, Dagmar Valcová, Iva Řezanková, Hana Natidzeová, Iva Gajdošíková

Odborná oponentura: Marie Hádková

© Masarykova univerzita, 2008

ISBN 978-80-210-4562-0

Učební materiál **Chceme si porozumět a domluvit se (Manuál 2A)** je určen pro výuku češtiny jako cizího jazyka v kurzech pro žadatele o mezinárodní ochranu na území České republiky. Cílem je podle *Společného evropského referenčního rámce pro jazyky* dosažení úrovně A1 (*Breakthrough*).

Předpokládanými uživateli manuálu jsou imigranti z celého světa, především (podle statistik) Indoevropané. V manuálu není používán mediační jazyk, počítá se se studenty bez předchozích znalostí češtiny a rovněž bez zkušeností se slovanskými jazyky. Učební materiál má za cíl pokrýt většinu požadavků na znalost jazyka na úrovni A1; v některých ohledech přesahuje do úrovně A2. Částečně omezuje slovní zásobu z důvodu její předpokládané nepoužitelnosti pro žadatele o mezinárodní ochranu (například specifické pojmy z oblasti cestování, přechod hranic). Celý materiál je – podle požadavku zadavatele – zakotven v konkrétním prostředí, tj. ubytovací zařízení (středisko) pro uprchlíky a jeho okolí.

Obsah manuálu je podřízen specifikům cílové skupiny, která osciluje od žadatelů s vysokoškolským vzděláním až po frekventanty na počátku kurzu téměř negramotné. Veškerý učební materiál je v manuálu prezentován prostřednictvím komunikační situace. Situace jsou vybrány jako ty, se kterými se imigranti mohou v novém prostředí a nové životní situaci nejčastěji setkat.

Manuál 2A obsahuje lekci 0 (seznámení s abecedou a českými hláskami) a dalších 25 lekcí. První čtyři lekce nejsou tak obsáhlé jako lekce následující, jejich podstatnou součástí jsou *ilustrace*. Jednoduché dialogy (rozhovory) se opakují jen s malými obměnami. Účelem je především zautomatizovat základní seznamovací obraty a sloveso být v nejfrekventovanějších osobách. Pro Slovany je možné tyto lekce spojit v jednu a postupovat rychleji. Naopak např. u Afričanů se doporučuje trpělivost a opakování. S rozšiřující se slovní zásobou a gramatickými znalostmi studentů narůstá i rozsah lekcí (až do 10 – 11 stran textu bez obrázků). V lekci 3 seznamující studenty s otázkou *Odkud jste?* a s názvy zemí jsou vybrány země a národnosti podle četnosti výskytu imigrantů (viz statistiky). Je možné obměnit podle situace ve skupině.

Lekce mají shodnou koncepci:

Struktury

Stručné seznámení s tím, co se v lekci objevuje nového z pohledu gramatiky, frází atd. U prvních lekcí se v této části uvádí v podstatě vše, co je nové, dále už jenom výběr.

Texty, dialogy, rozhovory

Demonstrují používání jazyka v kontextu, v konkrétní situaci. Nové gramatické jevy jsou graficky zvýrazněny tučným písmem.

Cvičení za texty

Objevují se u pozdějších lekcí, kdy po zařazení již náročnějších textů je nutné ověřovat porozumění, případně memorovat určitá spojení.

Nová slova

Substantiva (adjektiva, zájmena) jsou odlišena barevně podle rodů: rod mužský modře, rod ženský červeně a rod střední zeleně. Slovesa jsou až na výjimky (bolí, hodí se) v 1. osobě singuláru, následuje infinitiv.

Gramatika

Přehled základních gramatických jevů objevujících se v lekci. Je prezentována důsledně v omezené podobě, nikdy ne celá paradigmata (nedoporučuje se pro úroveň A1). Omezený počet slov uváděných v pádech je vždy možné doplnit v závislosti na úrovni skupiny a na využitelnosti konkrétních slov. U nových sloves se vždy uvádí celé časování (včetně -I formy od 17. lekce). Použití sloves je pro větší názornost vysvětleno v modelových větách. Prepozice jsou prezentovány důsledně jednotlivě a jejich funkce je ilustrována na konkrétních příkladech.

Cvičení

V jednoduchých cvičeních se upevňuje gramatika lekce, nejdříve vždy konjugace nových sloves.

Shrnutí

Při volnějších aktivitách se znovu opakují nové jevy v lekci + přidávají se jevy dříve probrané. Ve většině shrnutí jsou zařazeny texty, které rozvíjejí či doplňují téma lekce.

Fráze

Používají se v běžné každodenní komunikaci. Krátké dialogy obsahují tzv. fráze prezentované bez gramatiky (M. Hádková, M.- J. Línek-K. Vlasáková, *Čeština jako cizí jazyk, úroveň A1. MŠMT ČR 2005, s. 66-79*). Často jsou provázány s tématem lekce nebo předjímají téma některé z následujících lekcí.

Cílem výuky češtiny pro žadatele o mezinárodní ochranu je dosáhnout rozmanitého (a postupně stále více přesnějšího) vyjádření v rovině mluvené, ale i v rovině psané.

V lekcích 3 až 14 se objevují jednoduché **Diktáty** sloužící k procvičení psaní. Do lekcí jsou rovněž zařazena cvičení typu *Vyprávějte podobný příběh a potom jej napište*; studenti vyplňují jednoduchý dotazník, později žádost, učí se psát pohled s pozdravem a také přání k určité příležitosti.

V závěru lekcí 1-15 jsou v části **Výslovnost** zařazena krátká výslovnostní cvičení, která se zaměřují na procvičování krátkých a dlouhých samohlásek, střídání krátkých a dlouhých samohlásek, výslovnost dvojhlásky, spojení dvou samohlásek v jednom slově, střídání souhlásek, asimilaci znělosti, souhláskové skupiny tň, dň, nd' atd. Podle složení skupiny studentů je třeba procvičovat také výslovnost dalších slov z lekce, psát více diktátů či nechávat přepsat texty z lekce.

Každá lekce obsahuje **Metodická doporučení** pro lekтора. Jednotlivé části metodiky jsou očíslovány ve shodě s označením v lekcích. Lektor zde najde nejen návod, jak pracovat s určitým typem cvičení, ale také mnoho podnětů pro doplňující aktivity. Podle složení skupiny lekci

začínáme buď slovní zásobou (neindoevropáné, frekventanti bez znalosti cizího jazyka...) nebo strukturami a následně texty (dialogy) u skupin, kde jsou Slované.

Některé lekce obsahují **Přílohu**, do níž jsou zařazeny obrázky ilustrující slovní zásobu (nová adjektiva, dějová slovesa) či celý příběh (Zurab se ztratil, Velká láska, Problémy na cestě apod.). Lektor si jistě v závislosti na potřebách studijní skupiny najde optimální využití těchto doplňkových materiálů.

Na konci manuálu je zařazen **Klíč ke cvičením**.

Manuál je doplněn zvukovou nahrávkou na CD, kde jsou všechny texty, dialogy a rozhovory z lekcí. Od lekce 18 jsou nahrávány i Fráze (viz označení piktogramem). Nahrané texty neslouží samozřejmě jen k pasivnímu poslechu (i když u žadatelů je nácvik správné výslovnosti velmi důležitý), lektor je může využít jako materiálů k nácviku porozumění slyšeného textu.

Doufáme, že manuál splní svůj účel, tj. pomůže žadatelům o mezinárodní ochranu dosáhnout v českém jazyce úrovně A1, a že práce s ním bude zajímavá a efektivní.

Ivana Rešková
Magdalena Pintarová

Úvod	3	Lekce 5	59
Lekce 0	11	Jaký? Jaká? Jaké?	
Česká abeceda		5.1 Struktury	59
0.1 Abeceda v tiskací podobě	11	5.2 Dialogy	59
0.2 Psací písmo	12	5.3 Slovní zásoba	63
0.3 České hlásky	13	5.4 Gramatika a cvičení:	
Lekce 1	17	Adjektiva trojvýchodná	63
Dobrý den!		Ukazovací zájmena ten, ta, to	63
1.1 Struktury	17	Číslovka 1	63
1.2 Dialogy	19	Akuzativ Mi, N	63
1.3 Slovní zásoba	20	5.5 Shrnutí: Text Pavel	67
1.4 Gramatika a cvičení	21	5.6 Fráze: Jak se máš?	70
Metodika	22	5.7 Diktát	70
Lekce 2	23	5.8 Výslovnost	71
Seznámení		Metodika	72
2.1 Struktury	23	Příloha	73
2.2 Dialogy	25	Lekce 6	75
2.3 Rozhovory	27	Třída, pokoj	
2.4 Slovní zásoba	28	6.1 Struktury	75
2.5 Gramatika a cvičení:		6.2 Dialogy	77
Být – nebýt	28	6.3 Slovní zásoba	78
2.6 Shrnutí: Rozhovor Dialog	31	6.4 Gramatika a cvičení:	
Metodika	34	Nová slovesa	80
Lekce 3	35	Akuzativ singuláru substantiv	80
Odkud jsi?		Akuzativ zájmen ten, ta, to	80
3.1 Struktury	37	Akuzativ zájmen kdo, co	80
3.2 Dialogy	39	Kde?	80
3.3 Slovní zásoba	40	6.5 Shrnutí:	
3.4 Gramatika a cvičení:		Text: Pokoj	86
Odkud jsi? Odkud jste?	40	Dialogy	87
Nová slovesa	40	6.6 Psaní	91
3.5 Shrnutí: Dialogy	43	6.7 Diktát	91
3.6 Diktát	47	6.8 Výslovnost	91
Metodika	48	Metodika	92
Lekce 4	49	Příloha	94
Co je to? Kdo je to?		Lekce 7	95
4.1 Struktury	49	Rodina	
4.2 Dialogy	52	7.1 Struktury	95
4.3 Slovní zásoba	54	7.2 Text: Moje rodina	95
4.4 Gramatika a cvičení:		7.3 Dialog	97
Rody	54	7.4 Slovní zásoba	99
4.5 Shrnutí: Dialog	56	7.5 Gramatika a cvičení:	
4.6 Fráze: Ve třídě	57	Nová slovesa	100
Metodika	58	Slovesa s předložkou na	100
		Posesivní zájmena	101
		Akuzativ plurálu Ma	101
		Dativ osobních zájmen	101

7.6 Shrnutí: Texty	105	Lekce 11	163
7.7 Fráze: Reakce	108	Nakupování	
7.8 Diktát	108	11.1 Struktury	163
7.9 Výslovnost	108	11.2 Dialogy	164
Metodika	109	11.3 Slovní zásoba	166
Lekce 8	111	11.4 Gramatika a cvičení:	
Středisko		Nová slovesa	167
8.1 Struktury	111	Číslovky	167
8.2 Text Co děláš, Ali?	112	Genitiv singuláru	168
8.3 Slovní zásoba	113	Genitiv plurálu	168
8.4 Gramatika a cvičení:		11.5 Shrnutí	173
Nová slovesa	114	11.6 Diktát	176
Akuzativ singuláru osobních zájmen on, ona, ono ...	114	11.7 Fráze: Návštěva	177
Akuzativ singuláru trojvýchodných adjektiv	114	11.8 Výslovnost	178
8.5 Shrnutí	119	Metodika	179
8.6 Fráze: Co vidíte a čtete (Nápisy)	122	Příloha	180
8.7 Diktát	124	Lekce 12	181
8.8 Výslovnost	124	Kupujeme oblečení a boty	
Metodika	125	12.1 Struktury	181
Příloha	126	12.2 Dialogy	181
Lekce 9	127	12.3 Slovní zásoba	184
Město, obchody		12.4 Gramatika a cvičení:	
9.1 Struktury	127	Nová slovesa	186
9.2 Dialogy	127	Adjektiva trojvýchodná – plurál	187
9.3 Text Město	131	Adjektiva jednovýchodná	187
9.4 Dialogy	131	Stupňování adjektiv malý, velký	188
9.5. Slovní zásoba	132	12.5 Text: V obchodě	192
9.6 Gramatika a cvičení:		12.6 Shrnutí	193
Nová slovesa	133	12.7 Fráze: V obchodě	195
Nominativ a akuzativ plurálu Mi, F, N		12.8 Výslovnost	195
a číslovkami dva, tři, čtyři	133	Metodika	196
9.7 Shrnutí	136	Příloha	197
9.8 Text: Moje město	137	Lekce 13	199
9.9 Fráze: Jak?	140	Můj den, denní režim	
9.10 Diktát	140	13.1 Struktury	199
9.11 Výslovnost	140	13.2 Text Můj den	199
Metodika	141	13.3 Dialog	200
Příloha	142	13.4 Slovní zásoba	202
Lekce 10	145	13.5 Gramatika a cvičení:	
U lékaře		Nová slovesa	202
10.1 Struktury	145	Hodiny	203
10.2 Dialogy	147	Otázka Kdy?	204
10.3 Slovní zásoba	153	Dny v týdnu	204
10.4 Gramatika a cvičení:		Kam? Kde? (Genitiv, akuzativ, lokál)	204
Nová slovesa	154	13.6 Shrnutí	212
Akuzativ osobních zájmen	154	13.7 Fráze: Náboženství	213
Zájmeno který, která, které	154	13.8 Diktát	214
10.5 Shrnutí	159	13.9 Výslovnost	214
10.6 Diktát	160	Metodika	215
10.7 Fráze: Pocity	161	Příloha	216
10.8 Výslovnost	161		
Metodika	162		

Lekce 14	217	Genitiv po substantivu	253
Co budete dělat?		Otázka Koho s prepozicemi (u koho, do koho, od koho)	253
14.1 Struktury	217	Spojky protože, když, nebo, a, a tak, že	253
14.2 Dialog: Co dělají Eva a Tamara?	217	Sloveso + číslovky	253
14.3 Slovní zásoba	219	16.6 Shrnutí	257
14.4 Gramatika a cvičení:		16.7 Fráze: Vyplnění žádosti	259
Nová slovesa	219	Metodika	260
Slovesa s předložkou na	220	Příloha	261
Osobní zájmena s předložkou v akuzativu	220	Lekce 17	263
Kdy? (předložka za)	220	Restaurace	
Jak často?	220	17.1 Struktury	263
Instrumentál singuláru (Dopravní prostředky) ..	221	17.2 Dialogy: Rychlé občerstvení, bufet	263
Futurum slovesa být	222	17.3 Slovní zásoba	268
Futurum jít, jet, letět	222	17.4 Gramatika a cvičení:	
Měsíce	222	Nová slovesa	268
14.5 Text: Co budeš dělat celý rok?	226	Nová slovesa s akuzativem a dativem	268
14.6 Shrnutí	228	Instrumentál po předložce s	269
14.7 Fráze:		Stupňování dobrý, špatný, rád	269
Karta	229	17.5 Shrnutí	273
Setkání	229	17.6 Text: Kde jí Boris?	275
14.8 Diktát	229	17.7 Fráze:	
Metodika	230	Jak stolujeme	277
Lekce 15	231	Jak přijíme	277
Co jsi dělal včera?		Jak dáváme spropitné	277
15.1 Struktury	231	Metodika	278
15.2 Texty	231	Příloha	279
15.3 Slovní zásoba	232	Lekce 18	281
15.4 Gramatika a cvičení:		Na návštěvě. V jídelně.	
Nová slovesa	234	18.1 Struktury	281
Minulý čas	234	18.2 Text Na návštěvě	281
Prepozice u	235	18.3 Dialogy V jídelně	283
Prepozice od	235	18.4 Slovní zásoba	285
Řadové číslovky	236	18.5 Gramatika a cvičení:	
15.5 Shrnutí:	240	Nová slovesa	285
Text: Zurab se ztratil	240	Rád + sloveso	286
Text: Hassan	241	Instrumentál po slovesech s předložkou s	286
Text: Tuyen	241	Sloveso seznámit někoho s někým	296
Text: Galyna	241	Předložka pro + akuzativ substantiv	287
15.6 Fráze: Datum	244	Předložka pro + akuzativ zájmen	287
Metodika	245	Stupňování hodně, mnoho, moc + málo	288
Příloha	246	18.6 Shrnutí	292
Lekce 16	247	18.7 Fráze: Přání	294
Kdysi dávno		Metodika	295
16.1 Struktury	247	Lekce 19	297
16.2 Text Velká láska	247	Na poště. Na policii.	
16.3 Dialog	249	19.1 Struktury	297
16.4 Slovní zásoba	250	19.2 Dialogy: Na poště	298
16.5 Gramatika a cvičení:		19.3 Dialog: Na policii	300
Nová slovesa	251	19.4 Slovní zásoba	302
Kolik je hodin? (čtvrt, půl, tři čtvrtě)	252		

19.5 Gramatika a cvičení:	
Nová slovesa	303
Genitiv zájmen po předložkách	303
Předložka na + akuzativ	304
Ukrást + dativ osobních zájmen	304
Kam?	304
Jak dlouho? Za jak dlouho?	304
19.6 Shrnutí	308
19.7 Fráze: Ztráta	312
Metodika	313
Lekce 20	315
Mluvíme ve škole	
20.1 Struktury	315
20.2 Text:	
Igor bude chodit do školy	315
Igor je nemocný.....	317
Třídní schůzky v první třídě	317
Dopis	318
20.3 Slovní zásoba	318
20.4 Gramatika a cvičení:	
Nová slovesa	318
Další slovesa s akuzativem	319
Sloveso s akuzativem po předložce.....	319
Sloveso s dativem	319
Časové předložky od – do	319
Časová předložka před	319
Předložky vedle, blízko, u	319
Musím x nesmím	320
20.5 Shrnutí	322
20.6 Fráze: Telefonujeme (Omluva)	325
Metodika	327
Příloha	328
Lekce 21	331
Řídíme auto	
21.1 Struktury	331
21.2 Dialogy	332
21.3 Slovní zásoba	336
21.4 Gramatika a cvičení::	
Nová slovesa	336
Instrumentál singuláru (čím? s kým? za kým?) ...	337
Instrumentál singuláru po předložkách před, za .	337
Instrumentál osobních zájmen	338
21.5 Shrnutí	342
21.6 Fráze: Telefonujeme	345
Metodika	346
Lekce 22	347
Cestujeme	
22.1 Struktury	347
22.2 Texty, dialogy	347
22.3 Slovní zásoba	350
22.4 Gramatika a cvičení:	
Nová slovesa	351
Předložka kolem	352
Genitiv singuláru adjektiv	352
Předložka k + místo	352
Dativ zájmen po předložce	352
22.5 Shrnutí text: Problémy na cestě	356
22.6 Fráze: Jak píšeme pohled	360
Metodika	361
Příloha	362
Lekce 23	363
Volný čas	
23.1 Struktury	363
23.2 Texty	363
23.3 Slovní zásoba	366
23.4 Gramatika a cvičení:	
Nová slovesa	367
Slovesa s genitivem	367
Předložka o + akuzativ	367
Genitiv plurálu adjektiv	367
Předložka o + lokál	368
Neurčitá a záporná zájmena	368
23.5 Shrnutí:	
Text Rodina od vedle	372
Text Návštěva Moravského krasu	372
Text Výstava v Domě pánů z Lipé	372
23.6 Fráze: Omluva	376
Metodika	376
Lekce 24	377
Naše tělo a nemoci	
24.1 Struktury	377
24.2 Dialogy	377
24.3. Texty	378
24.4 Slovní zásoba	381
24.5 Gramatika a cvičení:	
Nová slovesa	381
Dativ singuláru substantiv	381
Předložka k/ke + osoba	382
Kam? Ke komu? Za kým?	382
Pádové otázky po předložkách	382
24.5 Shrnutí: Dialog U očního lékaře	387
24.6 Fráze: Vyjádření soustrastí	390
Metodika	391

Lekce 25	393
Budeme mít dítě a nový byt	
25.1 Struktury	393
25.2 Text	393
25.3 Dialog	395
25.4 Slovní zásoba	396
25.5 Gramatika a cvičení:	
Nová slovesa	396
Nominativ plurálu substantiv Ma	397
Genitiv singuláru substantiv	397
Nová slovesa s akuzativem a dativem	397
Nominativ a akuzativ sg. a pl	397
Substantivum dítě	397
25.6 Shrnutí: Dialog Ubytování	402
25.7 Fráze: Mám starosti	405
Metodika	406
Klíč ke cvičením	407

